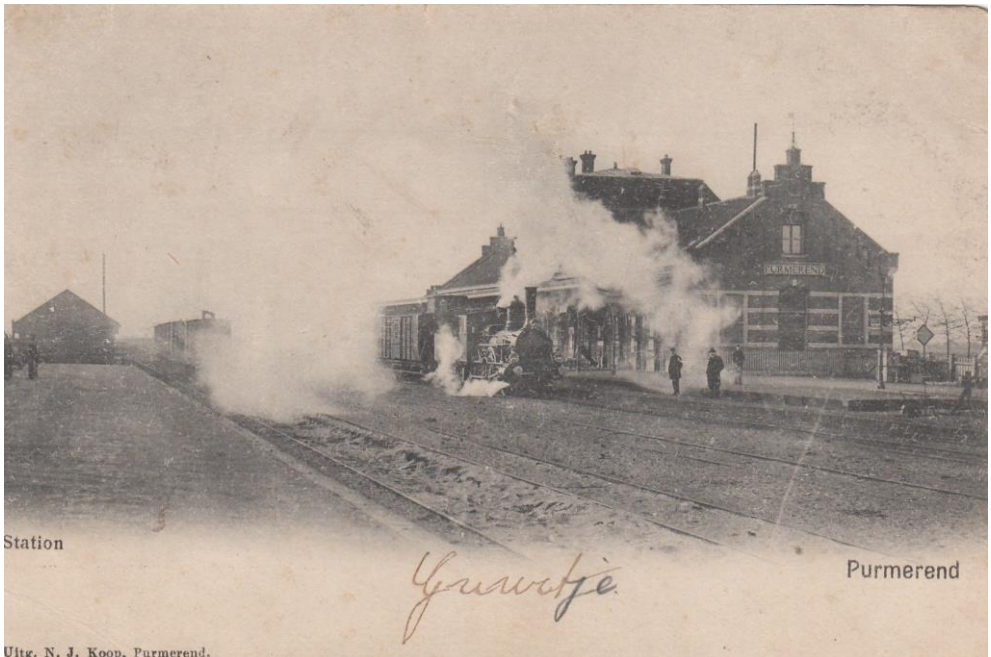

Over stempels, brieven en tarieven – afl. 160

Spoor en post

Station Purmerend, ca. 1900

Vanaf 1 april 1924 werkten Post en Spoorwegen op een bijzondere manier samen. Ze maakten het mogelijk om “treinbrieven” te verzenden. “Treinbrieven” zijn brieven die, voldoende gefrankeerd, aan het bagagebureau van het station afgegeven konden worden. Met de eerst vertrekkende trein (in de goede richting) werd die post verzonden. De conducteur had ervoor te zorgen dat de post overgedragen werd op het juiste station of aan een collega. Na aankomst werd het stuk aan de PTT toevertrouwd. Ook afhalen door de geadresseerde was een mogelijkheid. Aanvankelijk gold deze regeling alleen voor expresse post, vanaf 15 mei 1927 ook voor gewone brieven en kaarten.

Uiteraard was dit een vorm van service die geld kostte. Om te beginnen moesten de brieven of kaarten correct gefrankeerd zijn, inclusief –indien gewenst- het expresserecht. Bovendien moest aan de Spoorwegen een recht betaald worden.

Met behulp van spoorwegzegels (“verantwoordingszegels”) werd dat op het poststuk verantwoord, volgens voorschrift (bij brieven) op de achterzijde, maar dat voorschrift werd vaak niet opgevolgd. Deze zegels werden vernietigd met het stempel van het bagagebureau, of met de pen door de conducteur. De zegels zijn in de literatuur uitvoerig gedocumenteerd op drukker, type, tanding en gebruiksmogelijkheden. Het boekje ‘Spoor en Post’ (Uitgave Spoorwegmuseum) is verplichte kost voor verzamelaars.

*Zaandam, 12/2/1936, naar Utrecht. Aankomst zelfde dag.
Stempel bagage bureau Zaandam Zegel recht N.S./ 10 cent*

Van Purmerend heb ik weinig brieven in mijn verzameling die op deze wijze verstuurd werden, maar gelukkig heb ik ook de Zaanstreek als verzamelgebied. Daar waren veel stations en ook veel bedrijven die kennelijk meer haast hadden dan in het altijd rustige Purmerend.

*Utrecht, 1/9/1941, Port 1° gewichtsklasse 7 ½ cent, expresserecht 10 cent.
Recht treinexpresse 1/4/24- 15/1/43: 10 cent*

In de oorlogsjaren kwam op 15 januari 1943 (of bij de spoorwegstaking in september 1944??) een einde aan de verzending per treinexpresse. Na de oorlog was deze verzendwijze alleen nog mogelijk voor persbrieven (vanaf 1 mei 1946), zelfs op zaterdag en zondag, tegen dubbel tarief. Maar vanaf 7 oktober 1951 kon ook het publiek weer van deze dienst gebruik maken. De treinzegels moesten nu op de voorzijde van de brief geplakt worden, maar we vinden ze even vaak op de achterzijde.

Per 1 mei 1979 was het niet meer mogelijk extra snel post te versturen via de bagagebureaus. Alleen voor persbrieven bleef de mogelijkheid bestaan. Tot?

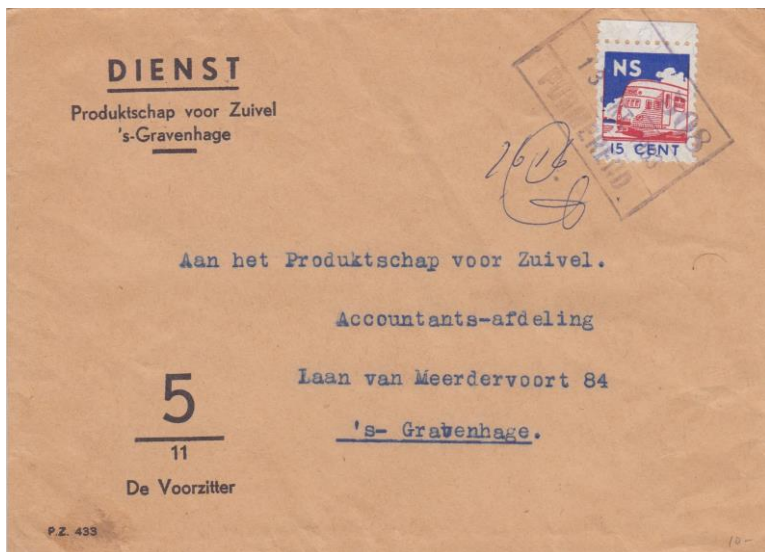
Info uit: Zonjee, Louw, *Met de meeste spoed en promptitude. Expresse in Nederland.*

Spoor en Post in Nederland, Uitgave Nederland Spoorwegmuseum, 1979.

Zaandam 17
juni 1948,
treinbrief naar
Den Haag,

10 cent port, drie verantwoordingszegels van 15 cent. Mogelijk werden er drie brieven tegelijk aangeboden.

Dienstbrief
verstuurd uit
Purmerend,
met stempel
bagagebureau

3 oktober 1963. Er was portvrijdom voor de dienstbrief, maar voor de service van de Spoorwegen moest wel betaald worden: 15 cent.

John Dehé